RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923. Första kammaren. Nr 16.

Onsdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Lindqvist* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 89, angående anslag till bestridande av kostnader för tillämpning av lagen om arbetstidens begränsning m. m.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnader i samband med världspostkongressens hållande i Stockholm år 1924 jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sänkning av räntan å lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri;

bankoutskottets memorial nr 13, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens huvudkontor;

första lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 13, angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1923—1924 i vad angår jordbruksärendena jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 42, till Konungen i anledning av väckt motion om upphävande eller omarbetande av 18 kap. 13 § 2 mom. strafflagen.

Herr **talmannen** yttrade: Efter överläggning inom talmanskonferensen ber jag att i avseende å riksdagsarbetet före påsk och under påskhelgen få tillkännagiva följande:

Arbetsplena komma att äga rum onsdagen den 21 mars och, om så erfordras, torsdagen den 22 mars. Därefter komma, såvida icke särskilt inträffade omständigheter giva anledning till annat förfarande, endast bordläggningsplena att äga rum tills torsdagen den 5 april, då gemensamma voteringar komma att äga rum kl. 2 på dagen. Jag sade »om så erfordras, torsdagen den 22 mars», men jag anser mig böra tillägga att det med all säkerhet kommer att erfordras, ty en mängd ärenden torde vid den tiden föreligga till behandling.

Föredrogs första lagutskottets memorial nr 9, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 6 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra ävensom i ämnet väckta motioner, dels ock väckt motion med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1921 med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.

Vad utskottet i detta memorial hemställt bifölls.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 2—4 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder jämte en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 10, i anledning av väckt motion om ändring i 45 § 2 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 124, hade herr *Andersson* i Rasjön och nio andra ledamöter av kammaren föreslagit, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan

ändring av 45 § i förordningen av den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, att första stycket i mom. 2 nämnda paragraf erhölle följande lydelse:

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

Avhämtning å utminuteringsställe må äga rum endast mot avlämnande av köparens egenhändigt undertecknade rekvisition och mot erläggande av kontant betalning. Gäller inköpet spritdrycker, skall därjämte köparens motbok uppvisas. Avhämtas dryckerna genom ombud, må som sådant ej begagnas person, till vilken veterligen enligt vad i 34 § stadgas rusdrycker ej må utminuteras. *Ombud, varom här är talat, må ej samma dag avhämta rusdrycker åt mera än en annan rekvirent.*

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motion II: 124 av herr Andersson i Rasjön m. fl., om ändring i 45 § 2 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Bärg* i Katrineholm, *Olsson* i Ramsta, *Alexis Björkman* och *Johan Bergman*, vilka ansett, att utskottets betänkande bort ha den lydelse, reservationen utvisade, samt att utskottet bort hemställa, att ifrågavarande motion, nr 124 i andra kammaren av herr Andersson i Rasjön m. fl., måtte av riksdagen bifallas.

Herr **Bergman:** Herr talman! För oss, som äro principiella motståndare till hela det nu rådande systemet i avseende å försäljning av rusdrycker, kunde det vara mycket frestande att bidraga till att lämna detta system åt den förvittringsprocess, det är utsatt för och som vi allesammans i en eller annan punkt bevittnat och säkerligen i ännu större utsträckning komma att få bevittna. Jag för min del anser, att systemet är dödsdömt, men det var ju i alla händelser så, att det i somras begärde en frist och även lyckades få en sådan. Av en knapp majoritet bland den del av svenska folket, som uttalade sig den 27 augusti, blev det ställt under ett slags villkorlig framtidsdom. Vi få alltså dragas med detta system ännu någon tid, och under sådana omständigheter står det i god överensstämmelse med den ansvarskänsla, som man måste hysa i avseende å nykterhetstillståndet, att man, även om man ogillar det nuvarande systemet, i nykterhetens intresse söker medverka till att av detsamma göra det bästa möjliga under den tid, det ännu kan ha att fungera. Detta är anledningen till, att reservanterna icke kunnat förena sig med bevillningsutskottets flertal i dess hemställan, att denna motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets majoritet har anfört två huvudskäl, varför den icke ansett motionen böra bifallas. Det ena är, att det skulle vara förenat med olägenheter och i vissa fall ökade kostnader för detaljhandelsbolagen att anordna den kontroll, som skulle behövas. Ja, det är märkvärdigt, att när en fråga om en liten utbyggnad på en punkt i systemet till förbättrande av nykterhetstillståndet förekommer, då talar man om ökade kostnader. Det gäller landet i på sätt och vis mest lysande affär ur rent ekonomisk synpunkt. I själva verket blir nog till sist vinsten av affären en förlust för land och folk, men rent siffermässigt är ju affären lysande.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

Denna affär torde, om någon, ha råd att betala sin kontroll, och den lilla kostnad, som kan komma att visa sig erforderlig för den en smula ökade kontroll, som här är i fråga, kan väl uppriktigt sagt icke uppgå till något avskräckande belopp. Det bör icke vara någon konst att på bolagens kontor hålla reda på de ombud, som infinna sig för att hämta sprit, man måtte väl kunna kontrollera namnteckningarna, och någon nämnvärd kostnadsökning torde knappast vara att befara.

Det andra huvudskälet som utskottet anfört för avslag å motionen är det, att man i alla händelser icke skulle komma till något resultat, därför att personer, som efter ett eventuellt införande av den lagbestämmelse som här föreslås skulle uppträda som ombud, lätt kunde i illojalt syfte sätta sig i förbindelse med bulvaner på inköpsplatser, vilka skulle hjälpa dem. Det är troligt, att försök i denna riktning komme att göras, det är ju över huvud taget icke möjligt att stifta en lag, som icke *kan* kringgås. Vi reservanter hava dock känt oss övertygade om, att det, om riksdagen bifaller motionärernas yrkande, skall bli betydligt svårare att kringgå lagen än det nu är. Det är icke alltid sådana bulvaner kunna stå till buds i rätta ögonblicket och för övrigt, även om så vore fallet, är det väl icke så säkert, att detta flertal personer skulle bli så synnerligen välkomna såsom medhjälpare, om de ville var för sig ha den ersättning som antyddes i utskottsmajoritetens motivering, nämligen en andel av den kvantitet rusdrycker de skulle avhämta för andras räkning.

Då jag tror att i det stora hela taget en förbättring skulle kunna åstadkommas genom bifall till motionärernas yrkande, skall jag, herr talman, tillåta mig att yrka bifall till den av herr Andersson i Rasjön med flera motionärer gjorda framställningen och således även till den av herr Bärg i Katrineholm med flera avgivna, vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr **Nilsson, Gustaf:** Herr talman! Då bevillningsutskottet icke kunnat biträda motionen, beror det icke därpå, att utskottet underskattat den erfarenhet och sakkunskap, som motionärerna kunna ha i nykterhetssaken, utan det beror helt enkelt därpå, att utskottet ansett denna fråga vara av beskaffenhet att icke böra betraktas som en nykterhetsfråga. Då förevarande motion behandlades inom utskottet, kommo vi till det resultat, att även om motionen bifölles, därigenom ingen nämnvärt större svårighet skulle uppstå, då det gäller att använda ombud för inköp av spritdrycker. Det finnes nämligen ett par saker, som göra att det icke är möjligt att kunna förhindra inköp av spritdrycker genom ombud. Detta har också reservanterna erkänt, då de säga: »Väl är det sant, att möjligheten till kringgående icke blir fullständigt utesluten ens med den av motionären föreslagna lydelsen.» Detta reservanternas uttalande innebär ett erkännande av riktigheten av vad utskottet säger, nämligen att det måste anses olämpligt att införa bestämmelser, om vilka redan på förhand kan sägas, att de icke skola kunna på ett tillfredsställande sätt upprätthållas. Kan man på förhand räkna ut att, om man stiftar en lag, som förbjuder ombud att köpa spritdrycker på

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

mer än en motbok, då han kommer till ett spritbolag, detta endast skulle ha den verkan, att det komme att bli precis som under kristiden, nämligen att han skulle söka skaffa sig medhjälpare i staden och tillräckligt många sådana för att han på varje motbok skulle kunna få ut den kvantitet spritdrycker, densamma berättigar till, då är en sådan lagstiftning icke mycket värd.

En annan sak, som den ärade reservanten anspelade på i sitt anförande, var den ökade kostnad för detaljhandelsbolagen, som kontrollen över den av motionärerna föreslagna bestämmelsens efterlevande skulle komma att medföra. Men då den ärade reservanten påstod, att detta skulle vara ett av huvudskälen, varför utskottets majoritet ej kunnat tillstyrka bifall till motionen, så är detta ett fullkomligt misstag. Om reservanten närmare läser igenom utskottets utlåtande, skall han finna, att utskottet endast i förbigående talat om de ökade kostnaderna; något huvudskäl för avstyrkande av motionen är detta icke alls, ty de ökade kostnaderna, som skulle bli en följd av bifall till motionen, kunna detaljhandelsbolagen gott bära. Men det är för bolagen omöjligt att kunna efterleva en lagstiftning, skriven så som motionärerna föreslå, ty det är omöjligt att kontrollera, om ett ombud besöker mer än ett av ett bolags utminuteringsställen. Det är så, att det i större och medelstora städer finnes 3, 4 eller flera utminuteringsställen. I Stockholm finnes det över 20 utminuteringslokaler, och vid varje lokal är ett antal motboksinnehavare inregisterat. Vi antaga t. ex., att en person från landsbygden, som medhaver 5 motböcker, en dag kommer in till staden och att av dessa motböcker en är utställd av utminuteringsstället nr 1, den andra av utminuteringsstället nr 2, den tredje av utminuteringsstället nr 3, den fjärde av utminuteringsstället nr 4 och den femte av utminuteringsstället nr 5. Om då personen själv besöker utminuteringsstället nr 1 och där inköper vad den av detta ställe utställda motboken berättigar till, och sedan å utminuteringsställena n:ris 2, 3, 4 och 5 gör inköp å övriga böcker, så är det omöjligt för bolaget att kunna kontrollera detta. Om en person köper spritdrycker på ett utminuteringsställe å Kungsholmen och därefter går till ett annat utminuteringsställe å Östermalm, är det för personalen på detta senare utminuteringsställe omöjligt att kunna ha klart för sig, att så ser den person ut som å Kungsholmen för en halv timma sedan köpte sprit för annans räkning. Med hänsyn till utminuteringsförhållandena är kontrollen mycket svår att genomföra. Det är otvivelaktigt, att en lagstiftning sådan som den av motionärerna föreslagna skulle inbjuda folk att genom enkla åtgärder, genom anskaffande av hjälpare, då de komma till staden, kringgå lagen. Då därtill kommer den oerhört stora svårigheten för bolagen att kunna kontrollera, huruvida en person köper på mer än en motbok, har utskottets majoritet icke funnit sig kunna tillmötesgå motionärernas yrkande. Men utskottet har därvid icke på något sätt tagit ställning till nykterhetsfrågan i ena eller andra avseendet och framför allt har utskottet icke resonerat så, som den ärade motionären gjorde om systemets bankrutt, om dess vara eller icke vara, ty detta är en sak, som icke hör tillsammans med motionen.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

På dessa skäl har utskottets majoritet icke kunnat tillstyrka bifall till motionen, och jag är övertygad att, om riksdagen bifaller motionen, fråga blir, om man kan finna någon formulering av paragrafen, som täcker vad motionärerna åsyfta. Motionärerna ha endast föreslagit att en person icke skall få vara ombud för mer än en annan person, men det behöves flera saker.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Björkman:** Det är nog faktiskt så, att den nuvarande bestämmelsen i rusdrycksförsäljningsförordningen i hög grad överträdes. Men då den siste ärade talaren framhöll, att det i en del stora städer exemvis Stockholm, Göteborg och Malmö skulle vara omöjligt — jag tyckte att hans ord föllo så — att övervaka efterlevnaden av den av motionärerna föreslagna bestämmelsen, så ber jag få erinra om, att det knappast är i de stora städerna, som överträdelser av nu gällande bestämmelser förekomma, att det knappast är där, som langning försiggår i den omfattning och på det sätt, som motionärerna vilja bekämpa. Det är icke heller av representanter för stora städer som motionen i detta avseende väckts utan av representanter från landsbygden. Det är ett landsbygdens ont, som man här vill övervinna, och alldeles speciellt ett norra och mellersta Sveriges ont.

Den siste ärade talaren, som är skåning, känner väl de skånska förhållandena, och det är naturligtvis ur den synpunkten som hans anförande gick ut på att stödja utskottets avslagsyrkande. Men förhållandena äro, såsom åtminstone större delen av herrarna ha en aning om, väsentligt annorlunda i den norrländska landsändan. Det är dagligt bröd, höll jag på att säga, för dem som syssla med denna sak att höra klagomål över den langning, som försiggår i Norrland, och det sätt, varpå den bedrives. Det lider intet tvivel, att genom ett bifall till motionen denna langning i hög grad skulle bli försvårad — att alldeles utrota den är omöjligt. När den föregående talaren sade, att man icke skall stifta en lag, beträffande vilken man på förhand kan räkna ut att den kommer att överträdas, så vill jag härtill anmärka, att i så fall borde man icke brytt sig om att stifta lagar med förbud mot stöld, tjuveri och slagsmål, ty även beträffande dem kunde man på förhand räkna ut, att de skulle komma att överträdas. Denna synpunkt är sålunda icke tillämplig, utan frågan är, om lagen är till gagn och om den över huvud taget kan tillämpas, särskilt i de trakter den är avsedd att gagna.

Då den föregående ärade talaren framhöll, att det i Stockholm och andra städer med flera utminuteringsställen är möjligt för en person att löpa från det ena stället till det andra, så vill jag medgiva, att en sådan möjlighet finnes. Men en person kan icke löpa från ett utminuteringsställe till ett annat på sådana platser i Norrland och mellersta Sverige, där det icke finnes mer än ett utminuteringsställe i varje stad. Den invändningen håller sålunda icke streck, och vad beträffar svårigheterna för kontrollen i övrigt vill jag säga, att dessa svårigheter säkerligen icke komma att bli oövervinneliga, där det finnes god vilja.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

Det har vidare anmärkts, att motionärerna icke föreslagit några straffbestämmelser för överträdelser. Nej, det ha motionärerna icke gjort, och icke heller reservanterna ha pekat i den riktningen, men det beror helt enkelt därpå, att vad man här velat åstadkomma är huvudsakligen ordningsbestämmelser av samma slag som andra, mot vilkas överträdande inga straffbestämmelser finnas. Den av motionärerna föreslagna bestämmelsen har huvudsakligen adress till bolagen. Därest ett ombud bedriver langning under sådan form att § 47 i förordningen om försäljning av rusdrycker är tillämplig, finnas redan straffbestämmelser och således behövas i dylika fall inga sådana.

Herr greve och talman, jag skulle kunna säga åtskilligt mer i denna punkt. Den fråga, som nu är före, är icke någon liten fråga för norra och mellersta Sverige. Det är en stor fråga för alla dem, som vilja göra det bästa möjliga av nu gällande rusdrycksförsäljningsförordning. För dem som icke intressera sig för det utan resonera som så, att ju galnare desto bättre, för dem spelar den här omhandlade § ingen roll. Men jag förmodar, att på denna senare ståndpunkt vilja varken utskottets majoritet eller den senaste talaren ställa sig. Jag hoppas, att de vilja ställa sig på samma ståndpunkt som jag och mina medreservanter, nämligen att försöka skapa så goda förhållanden som möjligt, och i detta syfte ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr **Nilsson, Gustaf:** Herr talman! Gent emot den siste ärade talaren vill jag säga, att jag icke kan lova att ställa mig på samma ståndpunkt som han i denna fråga och detta helt enkelt därför, att han, liksom herr Bergman, utgår ifrån, att allt ombudsmanskap är langning. Den siste ärade talaren betonade jämt och ständigt, att den av motionärerna föreslagna bestämmelsen är avsedd att komma åt langning. Men man får icke förbise, att det även finnes lojalt ombudsmannaskap. Om en person ber sin granne, som i alla fall skall resa in till staden, att köpa sprit åt sig, kan man icke stämpla detta ombudsmannaskap såsom langning. Man får skilja emellan lojala ombudsmannaskap och sådana, vilkas syfte är att tjäna pengar genom handel med spritdrycker.

Jag begärde ordet, när den föregående ärade talaren sade, att motionen tillkommit för att stävja missförhållandena i Norrland och mellersta Sverige. Det förefaller mig, som om det skulle vara mycket hårt att, där bolag icke utminutera mer än en liter i månaden, exempelvis föreskriva, att det skulle vara otillåtet för en person att köpa sprit även åt ett par eller tre andra personer. Man bör komma ihåg, att en person, som å en plats, där ransoneringen är så liten, utom åt sig själv även köper spritdrycker åt tre andra, icke bekommer mer än han ensam skulle fått å sin motbok i Stockholm, Göteborg och Malmö, eller fyra liter. Å plats, där man icke får köpa mer än 1 liter i månaden på varje motbok, behöves det en oerhörd mängd motböcker för att man med dem skall kunna bedriva langning såsom affär. Jag tror icke, att frågan är så viktig ur nykterhetssynpunkt. Men då den siste ärade talaren sade, att

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

det icke gjorde någonting att inga ansvarsbestämmelser funnes, förefaller mig detta något underligt. Ty stiftar man en lag, som förbjuder att göra det och det, så måste det, om lagen skall ha någon mening, finnas ansvarsbestämmelser för uppenbara överträdelser av lagen. Att jämföra en lag sådan som denna med en lagstiftning som förbjuder slagsmål och misshandel av person och egendom är väl ändå att gå för långt, något som också den siste ärade talaren vid närmare eftertanke torde vilja erkänna. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Bergman, Johan:** Ja, vad beträffar det som den siste ärade talaren yttrade angående ansvarsbestämmelserna, så är denna punkt av samma art som en hel del andra, i vilka bolagen äro underkastade nu gällande lagar, utan att några särskilda straffbestämmelser i varje enskildhet äro angivna. Bolagen äro naturligtvis underkastade ansvar enligt de allmänna straffbestämmelser, som förseelser mot gällande lag medföra, och därom finnas ju föreskrifter. Jag kan därför icke finna annat än att denna invändning saknar betydelse.

Men så var det en annan sak, som den ärade talaren på Kristianstadslänsbänken yttrade, nämligen angående Norrland. Jag hade väntat, att någon av norrlänningarna skulle sagt något i den saken, men då ingen av dem begärt ordet — och jag tar för givet, att deras uraktlåtenhet beror på, att norrlännnigarna över huvud taget icke alls vilja veta av detta system — så skall jag emellertid säga ett par ord även i den frågan. Herr Nilsson tyckte, att det var så hjärtlöst, att de stackars norrlänningarna, som ha så lång väg, när de hämta ut sin sprit, icke skola få göra detta genom ombud i större utsträckning än som reservanterna vilja medgiva. Jag kan verkligen icke hysa något starkare medlidande med dem, som skulle bli så hjärtlöst behandlade. Låt oss erinra oss, vad som framgår av de från den 27 augusti i fjol föreliggande omröstningssiffrorna. Herrarna ha säkerligen observerat, att hela Norrland, ja fullkomligt hela detta stora område röstade för förbud och det med mycket stora majoriteter. Det fanns län, där majoriteten uppgick till omkring 80 %. Där ville man således gå vida längre, än reservanterna i sitt förslag här ha gjort. Man ville ha totalförbud mot varje tillgång till sprit. Detta torde väl vara ännu hjärtlösare ur den föregående ärade talarens synpunkt. Norrlänningarna förklarade emellertid genom denna starka opinionsyttring, att de beakta sig för en sådan medlidsamhet, som herr Nilsson nu ägnar dem.

Jag anser därför, att icke heller detta skäl har det ringaste att betyda, och jag ber att få vidhålla mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr **Petrén, Alfred:** Då den ärade representanten på Kristianstadslänsbänken förklarade, att den fråga, som vi nu behandla, icke är att betrakta som en nykterhetsfråga, så kan detta bero endast därpå, att den ärade talaren icke har tillräcklig kännedom om dessa förhållanden.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

Jag har begärt ordet av den anledningen, att jag har fått en närmare inblick uti de ifrågavarande förhållandena från de kurser, som centralförbundet för nykterhetsundervisning anordnar i olika delar av landet, vid vilka kurser frågan om nykterhetsnämndernas verksamhet för åstadkommande av bästa möjliga nykterhetstillstånd inom den nuvarande lagstiftningens ram under senare tid varit ett stående diskussionsämne på programmet. I de diskussioner, som förts vid dessa kurser, ha deltagit särskilda ombud från nykterhetsnämnderna i de olika kommunerna i respektive län. Det stående temat i dessa ombuds anföranden har därvid varit detta, att hela systemet blivit förfuskat, att denna princip med individuell kontroll, som ligger till grund för detsamma, ej kunnat genomföras på grund därav, att det icke är någon svårighet för en person att anskaffa över huvud taget hur många motböcker som helst och att genom ombud utfå hur stor kvantitet sprit som helst.

Vad jag alltså till en början velat fastslå är, att det råder oerhört stort missbruk med ombudsmannaskap vid inköp av spritdrycker, och det icke blott, som min ärade vän, herr Björkman, påpekade, i Norrland och mellersta Sverige, utan även söderut. Jag har varit med på två kurser i Småland, och precis samma klagomål ha framförts där. Nykterhetsnämnderna kunna icke uträtta något mot alkoholmissbruket, därför att en var har möjlighet att skaffa obegränsat antal motböcker, och att *en* person kan hämta spritdrycker på hur många böcker som helst.

Den andra frågan är den, om det är möjligt att kunna förekomma ett sådant missförhållande genom lagstiftning. Den ärade representanten på Kristianstadslänsbänken säger, att det är omöjligt att förekomma detta i en stad som Stockholm, därför att det med hänsyn till de många utminuteringsställena alltid låter sig göra att ombudet hämtar spritdrycker åt ett flertal personer, i fall de ha sina motböcker inregistrerade på olika utminuteringsställen, och man kan ju, om böckerna äro inregistrerade på samma ställe, arrangera med så många flera ombud, som köpa spriten. Även om denna lagändring genomföres, säger herr Nilsson, kommer den ej att ha åsyftad verkan, då man blott engagerar flera personer som ombud. Häremot kan jag invända, att det för det första är klart, att på alla mindre orter, där det bara finnes ett eller ett par utminuteringsställen, skulle en sådan bestämmelse som denna få en ganska god effekt. Givet är, att invändningen, att den, som det ville, komme att skaffa så många flera ombud, har sin egentliga betydelse för städerna, ty på landsbygden skulle det nog bli svårt att anskaffa ett större antal ombud för hämtning av spritdrycker, och det torde därför vara så, att en sådan bestämmelse, som den föreslagna, i ganska stor utsträckning skulle bli effektiv, icke så litet skulle minska spritförsäljningen.

Det nämndes, att det redan med nuvarande bestämmelser är svårt att effektivt övervaka, att desamma efterlevas. Särskilt sades detta om bestämmelsen i § 47, där det är föreskrivet, att ej må »någon tillhandagå med att å egen motbok för annans räkning anskaffa rusdrycker», men det är klart, att det särskilt vid överträdelse av denna bestämmelse är ytterligt svårt att åstadkomma någon bevisning. Det skulle bli en betyd-

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

lig lättnad därvidlag, om ett sådant tillägg infördes, som det motionärerna här föreslå beträffande § 45.

Nu invänder den ärade representanten på Kristianstadslänsbänken: »Ja, herrar reservanter i utskottet ha den uppfattningen, att allt ombudsmannaskap är liktydigt med langning; det är klart, att herrarna, som vilja ha bort ombudsmannaskapet, äro anhängare av motionen.» Detta återgivande av reservanternas ståndpunkt är nog ej fullt riktigt. För min del anser jag det alldeles uppenbart, att det också kan finnas lojalt ombudsmannaskap, ty det är ju klart, att ingen invändning kan göras, om en person, som icke har tid att själv fara till staden, ber sin granne att uträtta det ärende, varom här är fråga. Men detta lojala ombudsmannaskap varken försvåras eller förhindras genom att ombudsmannaskapet inskränkes på det sätt, som motionärerna här ha föreslagit.

Jag ber, herr greve och talman, att på de skäl jag anfört få yrka bifall till reservationen.

Herr **Nilsson, Gustaf:** Ja, gent emot den siste ärade talaren vill jag bestrida, att han har kännedom om de missförhållanden med avseende på langning, som motionärerna här vilja råda bot på. Visserligen förekomma vid nykterhetskurserna en del klagomål i detta avseende, som anförts hos nykterhetsnämnderna, men den lämpligaste vägen att avhjälpa dylika missförhållanden vore, att nykterhetsnämnden ginge in till vederbörande bolag med en framställning om, att när missbruk yppat sig, bolaget ville begränsa det antal motböcker, på vilka ett ombud har rätt att inköpa sprit. Härför finnes inget hinder, ty bolagen ha rätt att själva föreskriva att ett ombud icke får köpa på mer än två, tre, fyra eller fem motböcker. Men det kan icke vara lämpligt att skriva en lag för hela riket, som skulle erbjuda stora svårigheter att tillämpa.

Herr Petrén, som annars är en praktisk man — åtminstone i vissa fall — ansåg det riktigast, att genom denna lagbestämmelse råda bot på missförhållandet, men jag anser det rättaste vara att nykterhetsnämnderna ingå till vederbörande bolag med framställning om sådan begränsning. Nu säger den ärade talaren, att ett lojalt ombudsmannaskap icke förhindras genom denna lagstiftning. Jo, det gör det visst. Det kan vara en person, som bor i ett kontrollområde i Norrland, 20 mil från bolagets utminuteringsställe. Personen har ett ärende till staden. Bolaget utminuterar exempelvis en liter i månaden. Ja, då säger en granne till honom: Kan du inte taga med min motbok och köpa åt mig. Det kan vara inte bara en, utan tre och flera grannar, som be honom därom. Men när så lagen säger, att man inte får vara ombud för mer än en person, så blir resultatet inget annat, än att han anmodar några goda vänner att hjälpa honom. Det blir bara den skillnaden, att det är flera ombud, som uppträda. Han får motböckerna av sina vänner därhemma, och sedan söker han hjälp i staden. Det finns alltid folk, som är tjänstvilligt, ty många tycka, att en sådan lag överhuvud icke är befogad eller berättigad.

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

Friherre **Fleming:** Jag hade icke tänkt uppträda i denna fråga, men jag ber i alla fall att få säga ett par ord.

Jag är verkligen av den uppfattningen, att den som fått en motbok också har rätt att utan svårighet på denna motbok få ut det kvantum spritdrycker, han är berättigad till. Den näst föregående talaren hyste icke denna åsikt, utan tycktes anse, att allt bör göras för att försvåra för den, som innehar boken, att få ut sin sprit, och det har indirekt erkänts under behandlingen i utskottet, att meningen med denna motion är sådan. När jag nu ställer detta i samband med vad herr Björkman sade, så förefaller mig det hela litet egendomligt. Herr Björkman sade, att om man icke bör stifta några andra lagar än sådana, som icke kunna överträdas, så skulle man icke stifta lagar mot tjuveri, slagsmål och sådant. Ja, det är nog litet skillnad på detta, ty man måste ha straffbestämmelser för sådana förseelser, som för det allmänna rättsmedvetandet framstå såsom oriktiga, icke tillåtliga, förkastliga. Det är skillnad på brottslig handling och att överträda en förordning. Jag tror icke att det ingår eller kommer att ingå i det allmänna rättsmedvetandet, såsom oriktigt att en person, som har laglig rätt att utfå en viss kvantitet sprit, också beredes tillfälle erhålla detta kvantum på naturligt sätt utan alla möjliga försvårande bestämmelser. Herr Björkman sade vidare, att han icke ville vara med om den principen att göra det »ju galnare, dess bättre», och det skall jag ge herr Björkman rätt i. Det vill icke jag heller, och därför vill jag icke vara med om att bifalla denna motion. Den kommer bara att göra det »galnare».

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr **Björkman:** Herr talman! Endast ett par tre ord. Min ärade vän på kristianstadslänsbänken framhöll gent emot den föregående ärade talaren, att nykterhetsnämnden i en kommun, där sådan här langning förekommer, kunde skriva till sitt hemortsbolag med hemställan att begränsa ombudsmannaskapet. Ja, det kan nämnden göra, men vad blir effekten? Jag har mig bekant, att denna effekt blir lika med noll, och jag skall relatera ett sådant fall.

Vid de stora lappmarknaderna i Arvidsjaur förekom tidigare en oerhörd langning och oerhört fylleri. Nykterhetsnämnden däruppe skrev till hemortsbolaget — ja, varje med ortsförhållandena bekant förstår, att det är tal om spritbolaget i Piteå — att bolaget måtte omöjliggöra dessa stora foror med brännvin upp till lappmarknaderna. Vad gjorde bolaget? Några dagar efter det en sådan skrivelse kommit bolaget tillhanda, anlände den vanliga foran upp till marknaden. Det blev ett ohyggligt fylleri.

Jag har vid ett annat tillfälle — det var i utskottet — framhållit, att denna bestämmelse närmast har adress till sådana bolag, som icke vilja göra något för nykterhetssaken på detta område. Bestämmelsen har icke adress till Stockholmssystemet, ty dess förre chef vidtog genast inskränkningsåtgärder i detta syfte, så snart han fick klart för sig, att sådan langning förekom, som vi här avse att bekämpa. Motionen och

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

förslaget har adress till framför allt sådana bolag, som icke vilja göra något på godvillig väg och som kasta nykterhetsnämndernas skrivelser i detta och andra avseenden i papperskorgen. Här sitter nog en och annan representant från bygder, där man har kännedom om huru vissa bolag behandla nykterhetsnämndernas förslag, vilka naturligtvis äro framställda i nykterhetens intresse inom den kommun de komma ifrån.

Här har gjorts försök — icke minst av den ärade talaren på dalabänken — att lägga arbetet inom nykterhetsnämnderna, så att det får verklig nykterhetseffekt. Detta arbete har i hög grad försvårats och förhindrats just genom motviljan hos bolagen, som ej velat bry sig om vad nykterhetsnämnderna skriva.

Det sades av den siste ärade talaren, att vi vilja förhindra den, som fått en motbok, att komma i besittning av den honom lagligen tillerkända ransonen. Ja, jag skall uppriktigt erkänna, att jag gärna ville förhindra det, men det går ju icke, ty det vill nog majoriteten i denna kammare ej vara med om. Men i fjol antogs här en lag — visserligen röstade jag emot densamma — om rätt för bolagen att försända brännvin till personer, som inneha motböcker och som äro bosatta långt från bolagets hemortskommun. Denna rätt, försändningsrätten, ha vi ej opponerat oss emot i dag. Det kommer en dag, när en motion avseende försändningsrättens upphävande kommer till behandling i kammaren, men i dag föreligger den icke. Den möjlighet, som den föregående ärade talaren påstod att vi nykterhetsvänner ville beröva folk, den finnes oberoende av denna bestämmelse.

Jag har ingen anledning att frångå mitt förra yrkande.

Herr **Petrén, Alfred:** När min vän på kristianstadslänsbänken sade, att jag icke har tillräcklig kännedom om de förhållanden, varom vi tala, vill jag endast genmäla, att jag har min kunskap icke från någon enstaka representant för nykterhetsnämnd, utan har jag hört representanter från olika kommuner inom sex, sju av Sveriges län uttala sig i denna fråga. Det är en ganska omfattande erfarenhet jag vunnit vid de nämnda kurserna. Nu säger herr Nilsson vidare, att det hade varit bättre, om nykterhetsnämnderna skreve till bolaget, så toge väl bolaget självt och gjorde inskränkningar i ombudsmannaskapet vid spritinköp. Därtill må sägas, att det givetvis är lika lätt att överträda regler, som frivilligt utfärdas av bolagen själva, som att överträda lagbestämmelser i denna riktning.

Vidare nämnde han, att det kunde vara lojalt, att man vore ombud för mer än en person. Ja, det är en smaksak, huru många personer man kan vara ombud för utan att det bör anses för illojalt. Om utskottet visserligen ansett, att motionärerna gått väl långt, men dock menat det vara riktigt att genom lagbestämmelser avhjälpa de nuvarande missförhållandena, så hade det ju funnits en annan väg, nämligen att i skrivelse till Kungl. Maj:t påpeka detta för att få den föreslagna bestämmelsen ändrad i den riktning, som man ansåge vara det rätta.

Så till sist ett par ord med anledning av friherre Flemings ytt-

Om inskränkning i rätten att genom ombud inköpa rusdrycker. (Forts.)

rande. Friherre Fleming ansåg sig behöva erinra om, att varje innehavare av motbok borde ha rättighet att utfå den kvantitet, som lagen ger honom rättighet till. Ja, naturligtvis, friherre Fleming, under den förutsättningen nämligen, att han använder denna spritkvantitet på lojalt sätt, alltså för egen räkning eller bjuder andra, som själva icke sakna rätt att hemköpa spritdrycker. Ty det får jag erinra den ärade representanten för bevillningsutskottet om, att lagens anda är, att den spritkvantitet, som en person erhåller på sin motbok, den får icke utlämnas till en alkoholmissbrukare, men det är detta, som i så stor utsträckning sker med den sprit, som hämtas genom ombud.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bärg i Katrineholm m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bärg i Katrineholm m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;
Nej — 46.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 92, angående pensionsförbättring till vissa verkmästare och f. d. verkmästare vid flottans varv i Karlskrona; och

nr 93, angående bestridande av kostnaden i anledning av kronan ådömd skyldighet att till Vaxholms nya ångfartygsaktiebolag utgiva viss ersättning.

Om utskänkning av rusdrycker å passagerarfartyg i inländsk trafik.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 21 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 53 i första kammaren av herr *Lindblad* och nr 61 i andra kammaren av herr *Lithander* hade hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta, att § 21 av K. F. den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker måtte erhålla följande lydelse:

§ 21. 1. Rättighet — — — (lika med nuvarande mom. 1) — — restaurationslokal intaga måltid.

2. Rättighet till utskänkning av rusdrycker å passagerarfartyg, som förmedla regelbunden persontrafik mellan inländska hamnar, må på ansökning kunna tillsvidare för viss tid, högst ett år, av Konungen, efter hörande av K. B. i det län, varest fartygets rederi har sitt säte, tilldelas person, som är behörig att idka utskänkningsrörelse. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till sådana fartygets passagerare, som i dess restaurationslokal intaga måltid.

3. Rättighet — — — (lika med nuvarande mom. 2) — — — som i 20 §, 1 mom. omnämnes.

4. Tillstånd — — — (lika med nuvarande mom. 3) — — — behörig att idka utskänkningsrörelse.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet under åberopande av vad däri anförts hemställt. att förevarande motioner I: 53 av herr Lindblad och II: 61 av herr Lithander, om ändrad lydelse av 21 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Lithander*, som yrkat bifall till motionerna.

Herr **Lindblad:** Herr talman! Jag skall inte yttra många ord och förlänga debatterna. Den motion, som jag har väckt, och som nu utskottet så gott som enhälligt avstyrkt, har framkallats särskilt med hänsyn till den utställning, som skall äga rum i Göteborg instundande sommar. Man hade ju väntat sig, att till denna utställning skulle komma en mängd in- och utländska resande, och man ansåg, att dessa möjligen skulle vilja på olika vägar se sig omkring i vårt land. För att ej göra alltför stort avbrott i deras vanor och förhållanden har motionen framkommit. Nu har ju som sagt utskottet så gott som enhälligt avstyrkt motionen, och då skall jag icke framställa något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Om revision av rusdrycksförsäljningsförordningen m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 44, hade herr *Kinmanson* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om revision av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker jämte därmed sammanhörande författningar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna revision kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion II:44 av herr Kinmanson, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av, utom annan, herrar *Bärg* i Katrineholm, *Olsson* i Ramsta, *Alexis Björkman* och *Johan Bergman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade.

Herr **Bergman:** I avseende å denna motion har utskottet ju i motsats till vad som var fallet med de föregående varit enigt. Vi ha alla önskat avstyrka densamma. Några medlemmar av utskottet ha dock ansett sig böra reservera sig med avseende å en punkt i motiveringen.

Det är ju så, att man inom utskottet finner en avspegling av de olika meningar, som föreligga inom riksdagen i denna fråga. Dels finnas utpräglade förbudsvänner, dels lika utpräglade vänner av det individuella kontrollsystemet, dels nog också en grupp, som icke önskar vare sig det ena eller det andra av dessa system. Dessa tre så heterogena element äro dock ense i ett gemensamt avböjande av herr Kinmansons stora här föreliggande revisionsyrkande. Motiven äro dels gemensamma, dels mycket divergerande, och då tycka vi, som reserverat oss med avseende å en del av motiveringen, att utskottet borde nöjt sig med att anföra de för oss alla gemensamma skälen för avslag, utan att gå in på sådana frågor, där man riskerar att trampa varandra på liktornarna. Nu säges det emellertid i utskottets utlåtande en del, som vi icke riktigt kunna vara med om. Man säger till exempel, att lagstiftningen icke ännu kunnat tillämpas i full utsträckning, och att det nuvarande försäljningssystemet utövats under så kort tid, att därav icke kunna dragas några säkra slutsatser rörande riktningen för ett kommande reformarbete. Vi anse verkligen, att det nuvarande systemet varit i verksamhet tillräckligt länge för att man skall kunna draga vissa slutsatser i avseende på dess framtid och den riktning vari en reform bör gå. Vi ha därför inte kunnat vara med om dessa uttalanden men å andra sidan icke heller i detta sammanhang velat draga upp någon debatt i förbudsfrågan, och därför ha vi yrkat på en annan och mera neutral formulering av punkten i fråga, såsom närmare framgår av reservationen.

Om revision av rusdrycksförsäljningsförordningen m. m. (Forts.)

Jag skall därför, samtidigt som jag yrkar bifall till utskottets avslagsyrkande på motionen, be att få göra denna erinran i avseende på motiveringen.

Herr **Nilsson, Gustaf:** Den ärade talaren har vänt sig mot en del av motiveringen till utskottets avstyrkande och gjort gällande, att denna ej borde tala om, att lagen ej tillämpats tillräckligt länge för att man skulle kunna draga några säkra slutsatser. Det förefaller mig dock som om alla borde kunna vara ense härom. Lagen trädde nämligen i kraft den 1 januari 1919. Den gången var kriget eller åtminstone verkningarna av kriget fortfarande kvar, och först 1920—21 kan man säga, att lagen såsom sådan började någorlunda i avsedd form att tillämpas. När man nu yttrat sig så neutralt som att den tid, som gått hittills, varit för kort för att man skulle kunna draga några säkra slutsatser för att tillgripa en genomgripande revision, så tycker jag det är fullt riktigt och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan såväl som till utskottets motivering.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föreliggande betänkandet hemställt.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 13, i anledning av väckt motion om visst tillägg till § 19 mom. 1 i förordningen om frihamn.

Vad utskottet hemställt bifölls.

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1924 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till bevillning av inkomst m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 8 februari 1918 angående uppbörd av skogsvårdsavgifter m. m.;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst område av Bohusläns regementes övningsfält invid Uddevalla; samt

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 144, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 89 och 93 till statsutskottet samt nr 92 till bankoutskottet.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande bestämmelser rörande förfarandet vid beviljande åt bolag av rätt till detaljhandel med rusdrycker;

andra lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om minskning av tjänstgöringstiden för värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner angående nedbringande av kostnaderna för gymnastikinspektionen vid folkskolorna m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Jeansson* för tiden från och med den 12 i denna månad till och med den 7 nästkommande april för fullgörande av erhållet uppdrag att bevista internationella handelskammarkonferensen i Rom.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12,15 på dagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Fredagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Olsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 95, angående anstånd med återbetalning av räntefritt lån för svenska församlingens i London kyrkobyggnad; och

nr 96, angående nybyggnad för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut.

Justerades protokollen för den 3 och den 6 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse till Konungen:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning om anslag till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen m. m.; och

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning rörande anslag till fält- och fälttjänstövningar.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 45, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra, ävensom i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och bordlades första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upplösande av arméns kasernbyggnadsnämnd.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 27 och 28, bevillningsutskottets betänkande nr

15, bankoutskottets memorial nr 13, första lagutskottets utlåtande nr 10, andra lagutskottets utlåtande nr 6, jordbruksutskottets utlåtande nr 1 och 13 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.

Herr **andre vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag hemställer, att kammaren ville besluta, att statsutskottets utlåtande nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnader i samband med världspostkongressens hållande i Stockholm år 1924 jämte en i ämnet väckt motion, samt statsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sänkning av räntan å lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, måtte i nu nämnd ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens plenum.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 95 och 96.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Vennersten* under tiden från och med den 14 innevarande månad till och med den 12 nästkommande april för fullgörande av offentligt uppdrag utomlands.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,37 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Nordiska Boktryckeriet, Stockholm 1923.